

SKÖTSELPLAN FÖR NATURRESERVATET ÖNNARP I ULRICEHAMNS KOMMUN

LÄNSSTYRELSEN I ÄLVSBORGS LÄN

Innehållsförteckning

1. ALLMÄN BESKRIVNING
 - 1.1 Data
 - 1.2 Naturbeskrivning
 - 1.3 Kommunikationer
 - 1.4 Förvaltning
2. FÖRESKRIFTER FÖR NATURRESERVATET
3. DISPOSITIONS- OCH SKÖTSELPLAN
 - 3.1 Allmänna mål för reservatets skötsel
 - 3.2 Allmänna anvisningar för reservatets skötsel
 - 3.3 Dispositions- och skötselplan för markområden
 - 3.4 Åtgärdsplan för sociala anordningar
 - 3.5 Ekonomisk plan
4. LITTERATURFÖRTECKNING

1 ALLMÄN BESKRIVNING

1.1 Data

Benämning:	Naturreservatet Önnarp
Kommun:	Ulricehamn
Socken:	Hössna
Fastigheter och ägare:	Önnarp Lilla 2:5, Olof Johansson. Önnarp 4:1, Jan Nyrreröd, Anders Nyrreröd
Areal:	3 ha (varav 2,5 ha slåttermark och 0,5 ha lövskog).
Läge:	Ca 2,5 km ONO Hössna kyrka
Kartor:	Ekonomisk karta 7D 2d (07323). Topografisk karta 7D SV.Syfte
Syfte:	Att skydda och vårda ett botaniskt rikt slåtterängs- och lövskogsområde.

1.2 Naturbeskrivning

Dalgången mellan Önnarp och Oset är sedan länge känd som den kanske rikaste lokalen i Västergötland för kåltistel, en art som är sällsynt norr om Skåne. 1939 behandlade Westfeldt artens förekomst i södra Västergötland och skrev bl a: "Mellan önnarp och Oset... har Ätrans östra källarm grävt sig en ungefär 10 meter djup och 100 meter bred dalgång genom en kalkhaltig moränås. Här växer *Circium oleraceum* rikligt såväl på dalbotten, även inom

själva bäckförgreningsområdet, som på den södra dalsidan på en sträcka på gott och väl 1 km”. Han omnämnde samtidigt flera andra anmärkningsvärda växter på denna lokal, bl a majviva, fjällskära, kärrknipprot, tuvstarr och näbbstarr.

Under seklets tidiga decennier hölls dalsidorna fortfarande öppna genom slätter och bete. Westfeldt skrev i den ovan omnämnda uppsatsen:

Dalgången täckes av en vacker löväng, vars trädskikt utgöres av klibbal, gråal, björk, asp, ask, lönn, hägg, rönn samt tall och gran.... Tyvärr slås och betas årligen större delen av dalgången, men här och var mellan och i al- och videsnåren möts man av en synnerligen rik och vacker vegetation. Sin största yppighet når denna inom själva bäckförgreningsområdet samt på några partier i dess närhet med stor markfuktighet”.

På en lagaskifteskarta från 1914 beskrivs nordsluttningen mot ån, nu delvis inom reservatet, som ängsmark: närmast ån sidvall, högre upp i sluttningen hårdvall. Ängsmarken på fastigheten Önnarp 2:5 hävdades enligt nuvarande markägaren med slätter fram till slutet av 40-talet, därefter skedde en snabb igenväxning med asp, björk, videbuskar, barrträd etc. 1916-77 gjordes naturvårdande beredskapsarbeten på Önnarp 2:5. I samråd med markägaren försökte man därvid återge området dess forna karaktär. Därefter har årlig slätter förekommit. På närliggande fastigheter i dalen, t ex den del av Önnarp 4:1 som ingår i reservatet, torde slättern ha upphört och igenväxningen tagit fart mycket tidigare.

Större delen av reservatet består alltså av en restaurerad äng som hävdas genom årlig slätter. Hela området är fuktigt och står under inflytande av rörligt grundvatten. I den nedre delen finns ett kärr som tidvis är översvämmat.

Fuktängen har ett högvuxet och tätt fältskikt där kärrfibbla, kirskål, älggräs och midsommarblomster dominerar. Kåltisteln och dess hybrid med brudborste är två iögonfallande inslag. Trädskiktet är efter röjningarna och gallringarna mycket glest och består mest av glasbjörk och i öster asp. Buskskiktet är till större delen bortröjt, kvar finns enstaka exemplar av bl a hassel, bindvide och svartvide.

Kärrmarken nedom fuktängen är glest bevuxet med glasbjörkar och enstaka buskar av bl a blekvide, svartvide och jolster. Dominanta arter i fältskiktet är älggräs, vattenklöver och kärrviol, mer anmärkningsvärda inslag är fjällskära, myskbrodd, knagglestarr, ängsstarr och loppstarr.

Ån kantas, utom vid kärret, av en smal bård av huvudsakligen klibbal. Det ovanliga gräset backskafting växer i ett vackert bestånd på en ö strax öster om kärret. Längre västerut finner man den i södra Sverige sällsynta mossviol. Ån hyser en rik förekomst av flodpärlmussla.

Västra delen av reservatet utgörs av lövskog på fastigheten Önnarp 4:1. Det mycket täta trädskiktet domineras av gråal, i övrigt ingår bl a hägg, björk och gran. Svalört är en av de mest framträdande arterna i fältskiktet, som dessutom innehåller bl a kransrams, gulsippa, fjällskära, korallrot och, på gränsen till fuktängen, underviol.

1.3 Kommunikationer

Reservatet är beläget strax intill allmänna vägen mellan Hössna och Liared.

1.4 Förvaltning

Ansvar för naturreservatets skötsel och tillsyn åvilar förvaltaren. För de kontinuerliga åtgärderna skall förvaltaren teckna avtal med lämplig brukare.

Förvaltaren skall kontinuerligt samråda med länsstyrelsen och markägarna. Innan åtgärder enligt skötselplanen vidtas skall berörda markägare informeras.

Planen är efter hörande av naturvårdsverket fastställd av länsstyrelsen. Åtgärder som ej berörs i skötselplanen eller som strider mot denna, liksom en reviderad plan, måste underställas länsstyrelsen för fastställelse.

2. FÖRESKRIFTER FÖR NATURRESERVATET Se länsstyrelsens beslut den 21 januari 1980.

3. DISPOSITIONS- OCH SKÖTSELPLAN

3.1 Allmänna mål för reservatets skötsel

Den allmänna målsättningen för reservatets skötsel är att genom fr a slåtter bevara de botaniskt artrika fuktängs- och kärrområdena, samtidigt som tills vidare ett referensområde med lövskog behålls i reservatet. Särskild omsorg bör ägnas kåltisteln.

3.2 Allmänna anvisningar för reservatets skötsel

Större delen av reservatet skall hävdas som slåttermark. Markstädning bör ske under våren, varvid kvistar och grenar, jämte annat som skulle försvåra kommande slåtter, hopsamlas. En viss hopräfsning av lövförna skall vid behov göras samtidigt. Materialet uppeldas på t ex intilliggande åkermark, på stenhögar eller annan okänslig mark.

Trädskiktet i slåttermarken skall hållas ungefär i sitt nuvarande glesa skick. I buskskiktet tillåts endast några få exemplar av fr a hassel och viden att utveckla sig. Träd och buskar skall i första hand växa där de inte försvårar slåttern, dvs vid större stenar etc. I kärret får bara några få videbuskar finnas. Åkanten, utom vid kärret, skall ha en ridå av träd och buskar. En långsam föryngring av träd- och buskskiktet i slåttermarken bör ombesörjas.

Slåtter, vid behov kompletterad med slyröjning, bör tills vidare ske årligen tidigt i juli. Dock skall den västra delen av slåttermarken få utvecklas mot en frodigare högortfuktäng som slåtrats bara ca vart tredje år och då sent i juli eller i augusti. Därvid torde bl a kåltisteln gynnas. Vegetationsutvecklingen bör emellertid följas noga och bl a tidpunkten för slåtter vid behov korrigeras. Efter slåttern skall höet ligga kvar en tid för att torka och fröa av sig innan det omhändertas och bortforslas från ängsmarken.

Grålskogen, längs i väster, tillåts utveckla sig fritt. Om barrträd hotar att ta överhand måste

dock åtgärder vidtas. Man måste då ta ställning till om en utplockning av enbart barrträden kan göras eller om en fullständigare förnygring av trädskiktet måste till.

Bete efter slåttern skall inte förekomma annat än om det i en framtid bedöms gynnsamt för floran.

Genomgripande markberedning, gödsling, användande av kemiska bekämpningsmedel och dylikt som utarmar floran får inte förekomma i reservatet.

Avtal

Erforderliga avtal om skötseln av reservatet skall upprättas mellan förvaltaren och lämplig brukare. Avtalet bör omfatta den årliga slåttern samt de fortlöpande vegetationsstudier som skall ligga till grund för eventuella revideringar av skötselåtgärderna.

3.3 Dispositions- och skötselplan för markområden

Skötselområde 1

Beskrivning: Stenigt parti av fuktängen med gott om kåltistel
Målsättning: Behålls som en högortfuktäng med hög frekvens av kåltistel, Glest trädskikt av fr a björk.
Engångsåtgärder: -
Underhållsåtgärder: Slåtter och slyröjning ca vart tredje år sent i juli eller i augusti.

Skötselområde 2

Beskrivning: Fuktäng med glest träd- och buskskikt. I östra delen är asp det dominerande trädslaget, i övrigt glasbjörk. Ån kantas, utom vid kärret, av en ganska tät träd- och buskridå.
Målsättning: Hävdas som slåttermark med glest busk- och trädskikt. Ridån längs ån behålls i ungefär nuvarande skick.
Engångsåtgärder: -
Underhållsåtgärder: Slåtter tidigt i juli. Försiktig röjning utmed ån.

Skötselområde 3

Beskrivning: Medelrikkärr där några glasbjörkar och videbuskar växer.
Målsättning: Hävdas som slåtterkärr.
Engångsåtgärder: Bortröjning av glasbjörkarna.
Underhållsåtgärder: Slåtter tidigt i juli.

Skötselområde 4

Beskrivning: Av gråal dominerat skogsbestånd.
Målsättning: Behålls som gråaldominerad lövskog.
Engångsåtgärder: -

Underhållsåtgärder: Trädsiktet förnyas om barrträd tar överhand. Om det kan ske utan att vegetationen skadas bortplockas barrträd successivt.

3.4 Åtgärdsplan för sociala anordningar

Parkeringsplats för två bilar iordningställs på plats som anges på bifogad karta.

I anslutning till P-platsen placeras en informationstavla.
Förvaltaren har ansvaret för åtgärdernas genomförande.

3.5 Ekonomisk plan

Underhållsåtgärder	Slåtter, räfsning, transport		15 dv
		Röjning	2 dv
		Fagning	<u>3 dv</u>
		Summa	20 dv
Engångsåtgärder:	P-plats, skyltning utmärkning		5 dv

4. LITTERATURFÖRTECKNING

Andersson, L och Appelqvist, T 1979: Önnarps fuktäng beskrivning och förslag till skötselplan. Stencil, Länsstyrelsen i Älvsborgs län,

Andersson, L och Appelqvist, T 1979: Rikkärr i Ätradalen. Stencil, Länsstyrelsen i Älvsborgs län.

Larsson, H 1973: Naturinventering i Ulricehamns kommunblock. Stencil, Länsstyrelsen i Älvsborgs län.

Westfeldt, G A 1927. Saussurea alpina (L) BC i Västergötland. SBT 21.

Westfeldt, G A 1939: Cirsium oleraceum (L) Scop i södra Västergötland. Medd Göteb Bot Trädg XIII:11-16.

Westfeldt, G A 1954: Floran i nordöstradalen av Sjuhäradsbygden. SBT 48: 649-770.